

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΗΣ
ΛΟΓΙΚΗΣ,
ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΣ,

Νεωτέρῃ τῇ Μεθόδῳ σωταχθεῖσα
εἰς τὴν Ἰταλικὴν Διάλεκτον

ΥΠΟ

ΦΡΑΓΓΙΣΚΟΥ ΣΟΑΥΙΟΥ

ΚΛΗΡ. ΚΑΝΟΝΙΚ. ΣΟΜ.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ.

Μεταφραθεῖσα μετ'
Εἰς τὴν ἡμετέραν Διάλεκτον παρὰ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΑ ΤΟΥ ΜΗΛΙΩΤΟΥ

Εἰς χρῆσιν τῶν αὐτῶν Μαθητῶν.

Νυνὶ δὲ πρῶτον τυπωθεῖσα χάριν τῶν Φιλολόγων,
συυδρομῇ φιλοτίμων Ἑλλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα
καταγράφονται ἐν τῇ Δ'. Τόμῳ.

Ἐπιμαρτυρεῖ Σπυρίδωνος Βλαπτή.

ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ. 1804.

Παρὰ Νικολάῳ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων.

Con regia approvazione.

Ε.Π.Α. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΗΣ

ΛΟΓΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Περὶ Ἀποδείξεως τῆς Ἀληθείας

Η

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΤΗΣ

ΛΟΓΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΠΕΡΙ ΜΕΘΟΔΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΒΑΛΛΕΙΝ
ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΤΕΙΝ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Καθώς ὑπὸ τῷ ποικίλῳ σύζυξιν τῶν ἰδεῶν καὶ ἐννοιῶν προκύπτειν αἱ κρίσεις, καὶ ὑπὸ τῷ εἴωσιν τέτων χηματίζονται τὰ ὁρανόματα, διὰ τῶν ὁποίων ἀνακαλύπτεται ἡ ἀλήθεια, ἔγωγὴ καὶ ὑπὸ τῷ διάφορον σύζυξιν τῶν λέξεων, ὅπερ εἶναι τὰ συνηθέστερα σημεῖα, δι' ὧν ἐξηγῶνται αἱ ἰδέαι καὶ ἐννοιαί, προκύπτειν αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι πρᾶτταίνεν τὰς κρίσεις· καὶ ὑπὸ τῷ εἴωσιν τέτων συυφαίνονται αἱ ἐπιχειρήσεις, ὅπερ πρᾶτταίνεν τὰ ὁρανόματα, καὶ χρησιμῶν εἰς τὸ νὰ φανερώσωμεν καὶ νὰ ἀποδείξωμεν εἰς τὰς ἄλλας τῷ ἀλήθειαν, ὅπερ ἡμεῖς δὲρῆκαμεν.

Λοιπὸν μέλλωντας νὰ ἀλαβάωμεν εἰς τῷ παρῶσαν πραγματείαν περὶ τὰς ῥόπας, κατ' ὃν πρέπει νὰ προβάλλεται καὶ νὰ ἀποδείχνηται ἡ ἀλήθεια, ἡ τάξις τῶν πραγμάτων κατ' ἐαυτῷ ἀπαιτεῖ νὰ ἐκθέσωμεν πρῶτον ὅλα ἐκεῖνα, ὅπερ ἀνήκον εἰς τὰς λέξεις, ἢ

πείτα ἐκείνω, ὅπῃ ὑποβλέπω εἰς τὰς προτάσεις, καὶ ἐπομῶς ἐκείνω, ὅπῃ ἀπαιτῶνται εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, ἢ νὰ ὑποδειχθῇ ὀρθῶς καὶ δμεθόδως δι' αὐτῶν ἡ ἀλήθεια.

Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις ἀκολουθεῖ νὰ πίπτων οἱ ἄνθρωποι εἰς σφάλματα, ἢ ἢ νὰ τὶ δυνάμειν τελείως, ἢ ἢ νὰ τὴν κάμνουν κακίᾳ χῆσιν τῇ λογικῇ, καὶ νὰ κάμνουν κρείσσεις καὶ λαθροήματα ψεύδῃ, τὰ ὅποια εἴπειτα παχίζον νὰ τὰ διαφεντέωσεν μὲ ψεύδῃ ἐπιχειρήματα (τὸ ὅποῖον δυνάμειν τὸ κάμνουν τὸσον ἢ νὰ ἀπατήσεν ἄλλους, ὅσον ἢ νὰ εἶναι οἱ ἴδιοι ὑπατημῶροι), ἀναγκαϊότατον εἶναι νὰ ἰδῶμεν ποῖα πράγματα συνῆχον κυρίως εἰς τὸ νὰ κάμνουν τὰ ἐπιχειρήματα ψεύδῃ, καὶ ἢ νὰ ὑποφύγωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι τὸν κίνδυνον τῷ νὰ πίπτωμεν εἰς αὐτὰ, τὸ ὅποῖον ἤμπορεῖ νὰ εἶναι δείγμα ἀμαθείας, ἢ κακοηθείας, καὶ ἢ νὰ μὴ μᾶς ἀπατῶν ἄλλοι μὲ αὐτὰ, καὶ μᾶς ρίπτων εἰς σφάλματα.

Ὅχι ὀλιγώτερον ἀναγκαῖον εἶναι, ὅποταν κινῆται φιλονεικία, ἢ ἀντιλογία περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων, νὰ ἰξόρῃ τινὰς μὲ τὴν ἑσώπῃν πρέπει νὰ φερθῇ ἢ νὰ φανερωθῇ καθαρώς ἡ ἀλήθεια, μάλιστα ἐπειδὴ βλέπομεν καθημερινῶς, ὅτι δι' ἔλλειψιν τῆς ὀρθῆς τάξεως καὶ τῶν ἀρμοδίων καὶ βεβαίων ἀρχῶν, αἱ διελέξεις καταντῶν αἱ πλεονεξότεραι εἰς μίαν ματαίαν καὶ ἐριστικὴν κραυγὴν, ἢ ὅποια ἀντὶ νὰ ἀγάλλῃ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ φῶς, τὴν μακρύνει, καὶ τὴν σκεπάζει πλεονεξότερον.

Τελούτατον ἐπειδὴ εἰς τὸ νὰ φανερώσῃ τινὰς καλῶς τὴν ἀλήθειαν συμβάλλει πολλὰ νὰ ἐκλέξῃ τὴν ἀρμοδιωτέραν μέθοδον, καὶ αἱ μέθοδοι, ὅπῃ συνηθίζον κοινῶς νὰ μεταχειρίζωνται οἱ συγγραφεῖς, εἶναι δύο, ἢ τὴν ὅποιας ἢ μία ὀνομάζεται ἀναλυτικὴ, καὶ ἢ ἡ ἄλλη συνθετικὴ, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἰδῶμεν καὶ μέρος τῶν κανόνων αὐτῶν καὶ τῶν δύο, καὶ ποῖα ὑπὸ τὰς δύο φαίνεται προτιμότερα.

Τ Μ Η Μ Α Α'.

Π Ε Ρ Ι Τ Ω Ν Λ Ε Ξ Ε Ω Ν.

Αἱ εὐνοίαι καὶ ἰδέαι, ὅπῃ εὐφρονται μέσα εἰς τὸν νῦν μας; καὶ εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς νοήσεώς μας, δεῦν ἢμπορῶν νὰ γνωριθῶν εἰς ἄλλας, ἀνίσως δεῦν δηλωθῶν με κάποια σημεῖα.

Λοιπὸν αὐτὰ τὰ σημεῖα εἶναι δύο λογιῶν· ὅτῃ τὰ ἄλλα γίνονται ὑπὸ τῆς ἰδίας φύσιν, καὶ ὀνομάζονται φυσικά, καὶ ἄλλα ὑπὸ τῆς τέχνης ἐκείνης, ὅπῃ τὰ μεταχειρίζεται, καὶ λέγονται τεχνητά.

Σημεῖα φυσικά εἶναι ὅλα ἐκεῖνα τὰ κινήματα, καὶ τὰ ἐξωτερικά σημεῖα, ὅπῃ οἴκοθεν συνηθίζον νὰ συσφοδρῶν τὰς διαφόρας καταστάσεις, καὶ τὰς ἐσωτερικάς; διαθέσεις τῆς ψυχῆς· καθὼς αἱ κραυγαί, καὶ οἱ ἀναστεναγμοὶ εἰς τὴν ἀλγηδόνα (πόνον)· ὁ γέλως, καὶ ἡ ὀρχησίς εἰς τὴν χάραν· ἡ ἐρυθείασις εἰς τὴν αἰσχύναν· ὁ φόβος καὶ ἡ ἀχρίασις εἰς τὸν φόβον.

Αὐτὰ φανερόνονται ἀμέσως οἴκοθεν εἰς τὰ βρέφη, καὶ αὐτὰ τὰ ἀρτιγενῆ, καὶ εἶναι κοινὰ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ζῶα· καὶ μάλιστα ἡ κραυγή, ὅπῃ συσφοδρεῖ τὸν πόνον, ὁ φόβος, καὶ τὸ σκίρτημα.

Ὅμως αὐτὰ τὰ ἴδια φυσικά σημεῖα ἢμπορῶν νὰ γίνων τεχνητά, ὁπόταν ἐκεῖνος, ὅπῃ τὰ μεταχειρίζεται δεῦν τὰ κάμνῃ ὑπὸ καθαρὸν μηχανικὸν ἀποτελεσμα τῆς φύσεως, ἀλλὰ με σκέψιν καὶ εἰδησιν, τὰτ' εἶναι ἐπὶ ταύτῃ.

Τὸ συνηθίζει ἀληθινὰ νὰ ἀκολουθῇ κοινῶς εἰς ὅλα τὰ βρέφη· ὅτῃ αὐτὰ εἰς τὴν ἀρχὴν κρίζον καὶ κλαίον ἢναγκασμῶς μόνον ὑπὸ τὴν βίαν τοῦ πόνου, χωρὶς νὰ σοχάζονται ὅτῃ νὰ δηλώσων τίποτε με αὐτὰ τὰ σημεῖα· μάλιστα χωρὶς νὰ ἰξάσων, καὶ ἢμπορῇ νὰ δηλωθῇ τίποτε δι' αὐτῶν. Μετὰ ταῦτα ὅμως βλέπωντας, ὅτι με τὸ μέσον τῶν τῶν σημεῶν λαμβάνον

4 Τμήμ. Α'. Περί λέξεων.

(εἰς τὸ πάθος των) τὴν βοήθειαν τῆς ἄλλων, ἡ συννοια τῶ πόνου, τῆς σημείων, καὶ τῆς βοηθείας, ὅπως ἔλαβον, συνδέονται εἰς αὐτὰ, εἰς τρόπον ὅπως καθὼς τύχη νὰ ἀναγεωθῇ ὁ πόνος, καὶ νὰ ἀνακαλέσων εἰς τὴν μνήμην των μὲ τὸ μέσον τῆς σημείων τῶτων τὴν ἀδραμυδίαν, ὅπως ἔλαβον, ἀρχίζον νὰ τὰ μεταχειρίζονται, ἵνα νὰ ἀδραστήσων μὲ αὐτὰ τὸν πόνον τῆς, καὶ νὰ λάβων τὴν ἀπαιτημένην ἀδραμυδίαν. Λοιπὸν εἰς τὴν πρώτῃ πᾶσιν εἶναι φυσικὰ, καὶ εἰς τὴν δευτέραν γίνονται τεχνητά.

Αἰνάμεσα εἰς τὰ τεχνητὰ σημεία, τὰ πρώτα εἶναι τὰ χήματα καὶ αἱ λέξεις, τῆς ὁποίων τὰ πρώτα εἶναι κοινὰ ἐν μέρει καὶ εἰς κάποια ζῶα, τὰ δευτέρα ὅμως εἶναι ἰδιαίτητα εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἵνα τὶ ἀληθινὰ βλέπομεν, ὅτι πολλὰ ζῶα, ὅταν ἐπιθυμῶν θερμῶς κἀνὴν ἀγαθόν, παχίζον μὲ θαφόρας κραυγὰς καὶ χήματα ἵνα νὰ ἀδραστήσων τὴν ἐπιθυμίαν των, δὲν ἐφάνηκεν ὅμως ἀκόμη ἕως τώρα κἀνὴν νὰ ἔχη τὴν διύαμιν τῶ ὁμιλεῖν.

Ἀγκαλὰ οἱ ψιττακοὶ (παπαγάλλοι), αἱ κίσαι, τὰ κανάρια, καὶ ἄλλα πορφέρων μηχανικῶς κάποιας λέξεις, ὅπως ἀκῶν ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου, μὲ ὅλον τὸ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἰπῶμεν, πῶς καὶ αὐτὰ ὁμιλῶν· ἵνα τὶ τὸ ὁμιλεῖν κυρίως συνίσταται εἰς τὸ νὰ μεταχειρίζηται τινὰς τὰς λέξεις μὲ σκοπὸν ἵνα νὰ δηλώσῃ εἰς ἄλλας τὰς ιδέας, ὅπως εἶναι συνδεδεμένα μὲ αὐτὰς, τὸ ὁποῖον βεβαιότατα δὲν τὸ κάμνουν τὰ εἰρημνὰ ζῶα· ἐπειδὴ αὐτὰ εἰς τὰς λέξεις, ὅπως πορφέρων, δὲν συνδέων κἀμμίαν ιδέαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν αἱ λέξεις εἶναι οἷα ξεχωριστὸν δῶρον τῆς ἀνθρώπων, καὶ αὐταὶ εἶναι τὰ μέσα, ὅπως κυρίως μεταχειριζόμεθα εἰς τὸ νὰ πορβάλλωμεν, καὶ νὰ ἀποδείχωμεν τὴν ἀλήθειαν, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ κάμωμεν κάποιας ἐξετάσεις ἐπάνω εἰς αὐτὰς, καὶ νὰ ἰδῶμεν ἂν ποῖα εἶναι τὰ θαφόρα εἶδη τῆς. β'. ποῖα εἶδη εἶναι ἀναγκαιότερα εἰς τὴν δήλωσιν τῆς ἐννοημάτων.

των τῆς ψυχῆς. γ'. ποῖα εἶναι ἡ ἀρχήτης. δ'. μὲ ποῖα μέσα ἠύξισαν πόσον, καὶ ἐπολυπλασιάθῃσαν. ε'. ποῖες μεταχηματισμὲς ἔλαβαν εἰς διαφόρας γλώσσας, πόσον εἰς τὴν κλίσιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν θέσιν, καὶ δια τὶ τῆτο. ς'. πόσον ὄφελος προέρχεται ἀπὸ αὐτὰς δια τὴν τελειοποίησιν τῆς ἀνθρώπινου νοός, καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς γνώσεώς τε. ζ'. τὰς διαφορὰς, ὅπως κάμνουν εἰς αὐτὰς. η'. ὁποῖαν χρῆσιν τῆς λέξεων παρέπει νὰ κάμνωμεν εἰς ἑκάστην καὶ ἀποδείξιν τῆς ἀληθείας, καὶ ποῖας καταχρήσεις νὰ ἀποφύγωμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περί τῆς διαφόρων εἰδῶν τῆς λέξεων.

Τὰ εἶδη τῆς λέξεων, καὶ τὴν διαίρεσιν τῆς Γραμματικῶν, εἶναι ὅκτω, Ἀρθρον, Ὄνομα, Ἀντωνυμία, Ρῆμα, Μετοχή, Πρόθεσις, Ἐπίρρημα, καὶ Συνδεδεσμός, τὰ ὅποια συνηθίζουσιν καὶ τὰ ὀνομάζουσιν μέρη τοῦ λόγου, ἐπειδὴ ἀληθινὰ ὑπὸ αὐτὰ συστίθεται ὁ λόγος.

Τὸ Ὄνομα τὸ διαίρεται εἰς ὀυσιασικὸν, καὶ ὀπίθετον. Ὀυσιασικὸν εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ σημαίνει ὄσιαν, καθὼς γῆ, θάλασσα, ὕδωρ, πῦρ· καὶ ὀπίθετον ἐκεῖνο, ὅπερ προθέτεται εἰς τὸ ὀυσιασικὸν ὥστε καὶ δηλώσῃ τὰς ποιότητας, ἢ τὰς προσδιορισμὰς τῆς ὀσιῶν, καθὼς ἄσπρον, μαῦρον, μακρὸν, πλατὺ, τὸτο, ἐκεῖνο. Ἀντωνυμίας ὀνομάζουσιν ἐκεῖνας τὰς λέξεις, ὅπερ παραλαμβάνονται ἀντὶ ὀνομάτων, καθὼς ἐγώ, σὺ, ἐκεῖνος, ἐτός, αὕτη, καὶ τὰ ὅμοια πλήσια.

Τὰ Ρήματα ἄλλα σημαίνουσιν μόνον τὴν κατάφασιν καὶ ὑπαρξιν τινὸς πράγματος, καθὼς ὑπάρχω, εἰμί· καὶ ἄλλα περιέχουσιν μαζί με τὴν κατάφασιν, καὶ σημασίαν τινὸς ποιότητος, οἷον ἀγαπῶ, ὅπερ θέλει καὶ εἰπῇ ἔχω ἀγάπην, ἢ εἰμί ἀγαπῶν· ζῶ, ὅπερ θέλει καὶ εἰπῇ ἔχω ζωὴν.

Αἱ Μετοχαὶ εἶναι ὀπίθετα παρηγμένα ὑπὸ τὰ ρήματα, ὑπὸ τὰ ὅποια κρατῶν μίαν σημασίαν χρόνον, καθὼς ἀγαπῶν, ὅπερ σημαίνει χρόνον ἐνεσῶτα, ἀγαπήσας, ὅπερ σημαίνει ἀπερασμῶν, ἀγαπήσων, ὅπερ δηλοῖ χρόνον μέλλοντα.

Αἱ Προθέσεις χρησιμίζουσιν εἰς τὸ καὶ δηλώσῃ ὁμοφώνως ἀναφοράς πραγμάτων καὶ τόπων, οἷον σὺ, ὅπερ σημαίνει συζυγίαν, ὥσιν· ἐπὶ, ὅπερ σημαίνει ἀνω· καὶ, ὅπερ σημαίνει κάτω, κτ.

Τὰ Ἐπιρρήματα εἶναι λέξεις, ὅπῃ σημαίνον κάποιον προσδιορισμὸν, ἢ τρόπον τῆς σημασίας τῶν ρημάτων· οἷον καλῶς, ταχέως, σήμερον, αὐριον, ἄπαξ, λίαν, ἄγαν, κτ. καὶ εἶναι κατὰ τινα τρόπον, ἰσοδυνάμια μὲ προσθέσεις, ἢ ὀνόματα· ὡς τὸ, γράφει καλῶς, ἢ ταχέως, ὅθεν σημαίνει ἄλλο, ὡς ὅτι γράφει γράμματα καλά, ἢ μὲ ταχύτητα, ἢ ὡς τάχως. τὸ, ὡς, ἢ ἐκεῖ, ὅθεν δηλοῖ ἄλλο, ὡς εἰς τῶτον, ἢ ἐκεῖνον τὸν τόπον, κτ. Ἀπὸ τὰ ὅποια μερικὰ σημαίνον καὶ ὡς ὁρίζουσιν, ἢ πάθος ψυχῆς, καθὼς ἄχ, φεῦ, ἰὲ, βαβαί, κτλ. τὰ ὅποια ὅλαι αἱ ὀρωπαῖκαι γλῶσσαι τὰ κάμνον ξεχωριστὸν μέρος λόγου.

Οἱ Συυδέσμοι εἶναι φωναί, ὡς τῶν ὁποίων συνδέονται ὁμῶς πολλαὶ λέξεις, ἢ λόγοι, τῶν ἑσιν ἐννοιαί· καθὼς, σὺ μὲν ὡς πατεῖς, ἐγὼ δὲ κάθημαι. θέλω καὶ σαλαγμὸν τύχης, καὶ πύθον φρονῶν, κτ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ποῖα εἶδη λέξεων εἶναι ἀναγκαιότερα εἰς
δήλωσιν τῆς νοημάτων τῆς ψυχῆς.

Αἱ συγκαταθέσεις, εἴτ' ἐν κείσιν τῆς ψυχῆς συ-
νίσανται ὅλαι, καθὼς εἶπαμεν εἰς τὸ πρῶτον Μέρος,
(Τμήμ. Α'. Κεφ. Γ'. Ἀ'ρθρ. Β'. §. Α'.) εἰς τὸ κα-
ταφάσκειν, ἢ ἀποφάσκειν, ὅπῃ κάμνομεν καθ' ἑαυ-
τὲς, ὅτι δύο ιδέαι καὶ εὐνοίαι συμφωνῶν, ἢ διαφωνῶν
πρὸς ἀλλήλας.

Ἀπὸ αὐτὰς τὰς ιδέας, ἢ εὐνοίας ἄλλαι φαντα-
σεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κάμνῃ ὑποκείμενον φυσικόν,
ἢ ἡθικόν, καὶ ἄλλαι κάμνῃ ποιότητα, ἢ ὅποια κα-
ταφάσκεται εἰς αὐτὸ, ἢ ἀποφάσκεται ἀπὸ αὐτοῦ· κα-
θὼς ἡ θάλασσα εἶναι ἀλμυρά· ἡ γῆ δὲ εἶναι ἀκί-
νητος· ἢ ὅποια εἶναι ἐπαινετή· ἡ ἀργία δὲ εἶναι
ῥαφέλιμος.

Λοιπὸν τὰ ὑποκείμενα τὸσον φυσικά, καθὼς θά-
λασσα καὶ γῆ, ὅσον καὶ ἡθικά, καθὼς ὅποια καὶ ἀρ-
γία, δηλῶνται πάντοτε μὲν τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, ὅπῃ
ὀνομάζονται ὑσιαστικά· καὶ αἱ ποιότητες, καθὼς ἀλμυ-
ρά, ἀκίνητος, ἐπαινετή, ῥαφέλιμος, μὲν τὰ ἐπίθετα.

Θέλωντας λοιπὸν νὰ δηλοποιήσωμεν εἰς ἄλλας τὰς
κείσεις μας, εἶναι ἀναγκαῖα α'. τὰ ὑσιαστικά ὀνόμα-
τα, ὅπῃ δηλῶν τὰ ὑποκείμενα, καὶ τὰ ὅποια εὐρε-
φονται αἱ κείσεις. β'. τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια δηλῶν
τὰς ποιότητας, ὅπῃ κατ' αὐτὰς καταφάσκονται εἰς τὰ
ὑποκείμενα, ἢ ἀποφάσκονται ἀπὸ αὐτά. γ'. εὐας
κάποιος συνδέσμος, ἢ εὐας κάποιον σημεῖον, ὅπῃ νὰ
συνδέῃ τὴν κατάφασιν, ἢ νὰ δείχνῃ ἀπόφασιν, κα-
θὼς τὸ εἶναι, καὶ τὸ εἶ, ἢ τὸ δέν.

Καὶ ἐπειδὴ ὅλοι οἱ λόγοι μας δὲν συνίστανται εἰς
ἄλλο, καὶ εἰς τὴν δηλοποίησιν τῆς διαφορᾶς κεί-
σεων,

Κεφ. Β'. Ποῖα ἀναγκαιότερα. 9

σιων, ὅπῃ κἀμνομεν ἐπάνω εἰς τὰ πράγματα, εἶναι φανερόν, ὅτι ἀναγκαιότερα μέρη τῷ λόγῳ εἶναι τὰ ὑ-
σιαστικά ὀνόματα, τὰ ὀπίθετα, καὶ τὰ δύο σημεῖα τὸ
εἴα τῆς καταφάσεως, καὶ τὸ ἄλλο τῆς ἀποφάσεως.

Μάλιστα ἐγὼ νομίζω, ὅτι μία γλῶσσα ἤμπορῃσεν
να σύγκηται ὑπὸ αὐτὰ μόνον τὰ μέρη τῷ λόγῳ, καὶ
να εἶναι μὲ ὅλον τὸ ἰκανὴ να ἀφαισάινῃ ἐντελέσασθαι
τὰ νοήματα τῆς ψυχῆς.

Διὰ τί, αὖ θεωρήσωμεν προσεκτικῶς τὰ ὀπίλοιπα
μέρη τῷ λόγῳ, θέλομεν ἰδῆ, ὅτι ὅλα ἤμπορῃσαν να
ἀναπληρωθῇ ἰκανῶς μὲ μόνα τὰ ὀνόματα, καὶ τὸ ὑ-
παρκτικὸν ῥῆμα.

Αἱ ἀντωνυμίαι, ἀφαιδείματος χάριν, κοντὰ ὅπῃ
εἶναι ἐκ φύσεως ὀπίθετα, ἤμπορῃσαν καὶ αὐταὶ να ἀ-
ναπληρωθῇ ἀκολώτατα μὲ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ὀ-
νομάτων, ἀντὶ τῆς ὁποίων λαμβάνονται. Ὡς τί τὸ,
Ρώμυλος ἔκτισε τὴν Ρώμην, ὁ ἴδιος Ρώμυλος ἔδωκε
τὰς πρώτας νόμους εἰς τὴν Ρώμην, δὲν εἶναι σαφές,
καθὼς καὶ τὸ, Ρώμυλος ἔκτισε τὴν Ρώμην, αὐτὸς
ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὰς πρώτας νόμους;

Τὰ ῥήματα πάλιν ἀφαιδέχον ὅλα τὸ ὑπαρκτικὸν
εἶναι, καὶ εἴα ὀπίθετον, ὥς τὸ ζῶ, καθὼς εἵπαμεν
πρῶτέρῳ, δὲν σημαίνει ἄλλο, ἀλλὰ ὅτι εἶμαι ζώντα-
τος, ἢ ζῶν, καὶ τὸ ἐρῶ, ὅτι εἶμαι ἐρασῆς. Λοιπὸν
τί ἐμποδίζει να μεταχειρίζομεθα εἰς τὸν ὅλον
τῆς ἄλλων ῥημάτων τὸ ὑπαρκτικὸν, καὶ τὸ ἀφαιχόμε-
νον εἰς τὸ καθένα ὀπίθετον;

Αἱ μετοχαὶ κοντὰ ὅπῃ εἶναι καὶ αὐταὶ φύσει ὀπί-
θετα, ἤμπορῃν καὶ να ἀφαιφθῇ τελείως, ἀντιστα-
γωντας τὰ ῥήματα, ὑπὸ τὰ ὅποια ἀφαιχόμενοι. Ἀνί-
σως φέρει εἰπεῖν, ἀντὶ να εἴπῃ τινὰς, „ Αἰνείας φέ-
ρωντας ὑπὸ τὴν Τρωάδα, ὁπερῶντας πολλὰ πελά-
γη, δοκιμάζοντας πολλὰς δυσυχίας, ἤλθε τέλος πάν-
των εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ κατέστησεν εἴα νέον βασι-
λεῖον, εἴπῃ, „ Αἰνείας ἔφυγε ὑπὸ τὴν Τρωάδα, ὁπερ-
έραςε πολλὰ πελάγη, ἐδοκίμασε πολλὰς δυσυχίας,

καὶ τέλος πάντων ἦλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ κατέστη-
σεν αὐτὸν νέον βασιλείον, δὲν εἶναι καμμία ἀμφιβο-
λία, ὅτι ἡ σύννοια καὶ εἰς τὰ δύο εἶναι προδηλοτάτη.

Αἱ χάσεις καὶ ἀναφοραὶ, ὅπως εἶπαμεν, ὅτι σημαί-
ναι αἱ προθέσεις, ἠμπορέσαν εἰς πολλὰ μέρη με-
τὰ γύρον λέξεων ὀλίγοντι διεξοδικώτερον γὰρ δηλω-
θῆν καὶ αὐταὶ μετὰ μόνα τὰ ὀνόματα, καὶ τὸ ὑπαρκτι-
κόν, καὶ ἀντὶ τῶ, Ὁρέσης ὠδοιπόρει σὺν Πηλάδῃ, ἠμ-
πορέσει γὰρ εἰπεῖν τινὰς Ὁρέσης ὠδοιπόρει, Πηλάδης ὡς
συνῆθός τε. Χωρὶς τῶτο ἡμεῖς ἰξάρομεν, ὅτι οἱ Ἑλ-
λῶες πολλὰς προθέσεις τὰς ἀνεπλήρονται μετὰ κάποια
μόρια· τὸ, ὅς ἔραν, φέρ' εἰπεῖν, ἰσοδυάμασε παρ' αὐ-
τοῖς μετὰ τὸ ἔρανόν τε· τὸ, ἐν οἴκῳ, μετὰ τὸ, οἴκοι· τὸ,
εἰς Ἀθῶνας, μετὰ τὸ Ἀθῶναζε. τὸ, ἐν Ἀθῶναις, με-
τὰ τὸ Ἀθῶνῃσι. Λοιπὸν αὖ ἐπενόησαν καὶ ἄλλα παρό-
μοια διὰ τὰς λοιπὰς προθέσεις, αἱ ὅποια εἶναι δά-
ειθμοι, ἢ γλῶσσαις ἠθέλον εἶναι χωρὶς προθέσεις,
καὶ δὲν ἠθέλε λείπει μετὰ ὅλον τῶτο γὰρ εἶναι ὁμοίως
σαφές.

Τὰ ὑπερρήματα εἶπαμεν πῶς εἶναι ἰσοδυάμα με-
τὰ ὀνόματα, καὶ μετὰ προθέσεις. Λοιπὸν λαμβάνοντας
αὐτὰ αὐτῶν τὰ ἰσοδυάμα ὀνόματα ἠμπορέσαν καὶ αὐ-
τὰ γὰρ λείπειν· διὰ τί τὸ, γράφει καλὰ γράμματα,
καὶ γράφει μετὰ ταχύτητα, ἢ διὰ τὰς, εἶναι σαφέστα-
τα, καθὼς τὸ, γράφει καλῶς, καὶ γράφει ταχέως. Ὁ-
μοίως καὶ ἀντὶ τῶ ἀχ, ἠμπορῶ γὰρ εἰπεῖν αἰσθάνομαι
πόνον, ἢ ὅ,τι ἄλλο εἶναι ἐκεῖνο, ὅπως προξενεῖ τὸν
ἀνασυναγμόν μου.

Οἱ συνῆθμοι καὶ αὐτοὶ ἄλλοι εἶναι ὑπερρήματα,
ἐπεὶ, ἐπειδὴ, κτ. καὶ ἄλλοι προθέσεις μετὰ ὀνόματα,
καθὼς, δι' ὅ,τι, καὶ αὐτὸ τὸ ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο, πα-
ρὰ ὅ,τι ἐλλειπτικόν τῆς διὰ, ἢ καὶ, καὶ λοιπὸν διὰ τὰς
τοιούτας λέγομεν ἐκεῖνο, ὅπως εἶπαμεν περὶ ὑπερρημά-
των καὶ προθέσεων. Ὅσον διὰ τὰς ἄλλες ἠμπορέν καὶ
αὐτοὶ γὰρ λείπειν, ὅταν δὲν κυνηγῶμεν ἀφραδείαν,
ἀλλὰ μόνον τὸ γὰρ δηλώσωμεν ὡς ἔτυχεν τὰ νοήματα
τῆς

Κεφ. Β'. Ποῖαι ἀναγκαιότεραι. ΙΙ

τῆς ψυχῆς· ὅθεν τί ποῖος ἤθελε μὲ κατηγορήσῃ ἀνί-
σως ἀντὶ τὰ εἰπῶ, Σωκράτης καὶ Πλάτων φιλοσοφεῖ-
σι, εἰπῶ Σωκράτης φιλοσοφεῖ, Πλάτων φιλοσοφεῖ;
Ὀμοίως ἀντὶ τὰ αὐτὴν ἔλθῃς ἐσὺ, ἔρχομαι καὶ ἐγώ, εἰ-
πῶ· ἔρχεσαι ἐσὺ, ἔρχομαι ἐγώ, κτ;

Καὶ νυνὶ λοιπὸν ὅσοι τὰ εἰρημνύα μέρη τὰ λόγῳ δεῖν
ἢμπορεῖ νὰ λεχθῇ τῶσον ἀναγκαῖον, ὅσον εἶναι τὰ
ὀνόματα, καὶ τὸ ὑπαρκτικόν. Μ' ὅλον τὸτο δεῖν πρέπει
νὰ ἀρνηθῆμεν πάλιν, ὅτι αὐτὰ δεῖν εἶναι χρησιμώτα-
τα εἰς τὸ νὰ κάμῃ τὸν λόγον πλέον καθαρόν, πλέον
συντόμον, καὶ πλέον ποικίλον, ὅθεν τὸ ὅποιον τὸτο καὶ
ἐπενοήθησαν ῥητικῶς εἰς κάθε γλῶσσαν· ὥς τὰ ἀ-
ναγκαιότερα εἶδη τῶν λέξεων εἰς δήλωσιν τῶν νοημάτων
τῆς ψυχῆς εἶναι τὰ ὀνόματα, τὸ ὑπαρκτικόν, καὶ τὸ
ἀρνητικόν μόριον αὐτῶν, ἢ δεῖν, εἰς τὴν πρῶτην γλῶσ-
σαν μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περί αρχῆς ἡ ἀρέσεως τῆς λέξεων.

Πολλοὶ ἐσολογίσαντο, ὅτι ἡ εὐρέσις τῆς γλώσσας εἶναι τόσον δύσκολον πρᾶγμα, ὅπῃ τὴν ἐνόμισαν ἀνωτέραν τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, καὶ ἔκριναν, ὅτι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἠθέλουν εἶναι χωρὶς γλώσσας καὶ αὐτοὶ, καθὼς τὰ λοιπὰ ζῶα, ἀνίσως δὲν τὴν ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς ἀμέσως εἰς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, πίπτωντας μὲν ταῦτα εἰς συζητήσεις, αὐτῶν γλώσσα τὴν κῆσιν ἐσάθη ἡ ἐβραϊκὴ, ἡ ἄλλη κἀμμία.

Εἰ γὰρ ὅμως δὲν κρίνω εὐλογον εἶναι κἀμῶ αὐτὴν τὴν ἀτιμίαν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι τὸ νομίσω μετὰ τὴν ὁλόκληρον ἀνεπιτήδειον εἶναι εἰς κἀμῶ ἀφ' ἐαυτῆς τὴν μίαν γλώσσαν, εἰς τῆς ὁποίας εἶναι ἐξηγῆσαι τὰς ιδέας τὰς καὶ ἀφ' ἧς ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δύναμιν τὴν εἶναι κἀμῶ μόνος τὴν, δὲν ἰξόρῳ εἶναι τί πρέπει εἶναι ὑποθέσω, ὅτι αὐτὸς ἐνόμισεν ἔπειτα ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ἐμφυσήσῃ (εἰ εἶπω ἔτι) μίαν ὁποιαυδήποτε.

Ἀληθινὰ αὖτε θεωρήσω τὰς θείας Γραφάς, μοὶ φαίνεται εἶναι βλέπω καθαρά, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅπῃ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀδὰμ τὴν δύναμιν τὴν εἶναι κἀμῶ τὴν ὀνοματοθεσίαν τῶν πραγμάτων· ἔφησεν ὅμως τὴν φροντίδα εἰς ἐκεῖνον τὸν ἴδιον εἶναι θέσῃ τὰ ὀνόματα. „ καὶ ἐπλασεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς γῆς (λέγει „ ἡ Γένεσις Κεφ. Β'.) πάντα τὰ θηρία τὰ ἀγρῶ καὶ „ πάντα τὰ πετεινὰ τὰ ἐρανῶ, καὶ ἠγάγετο αὐτὰ πρὸς „ τὸν Ἀδὰμ ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. καὶ παῦ, ὃ εἶπεν „ ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυχῶν ζῶσαν (ὃ ὅτι παῦ „ ζῶν) τὴν ὀνομα αὐτῆς. καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνομα- „ τα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τὰ „ ἐρανῶ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τὰ ἀγρῶ. „ τὸ ὅποιον φαί-

φαίνεται βεβαιότατα νὰ δείχνῃ φανερά, ὅτι ὁ ἴδιος Ἀδὰμ εἶναι ὁ ὀνομαπθέρης τῶν πραγμάτων.

Ἀλλὰ ὁποιαδήποτε καὶ αὐτὴ ἦτον ἡ πρώτη γλῶσσα, καὶ τῆς ὁποίας δὲν ἔμπορεῖ τις νὰ εἰπῇ θετικῶς τίποτε, μετὰ τὴν βαβυλωνικὴν σύγχυσιν, φαίνεται βεβαιότατα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ἀφ' ἧς διεσκορπίσθησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, διεφθάρησαν τὸν, ὅπῃ πολλοὶ ἀπὸ αὐτὰς ἐβαρβαρώθησαν, καὶ ἐξηγειώθησαν εἰς τρόπον ὅπῃ ἔχασαν ὅχι μόνον τὴν χῆσιν τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ ἀκόμι καὶ πᾶσι αἰδοῦσιν ἀνθρωπότητος· τελάχισον εἰς τέτοιαν κατάστασιν μᾶς ζωγραφίζον οἱ παλαιοὶ ὑπομνηματογράφοι σχεδὸν ὅλα τὰ ἔθνη. Οἱ Γάλλοι, οἱ Γερμανοὶ, οἱ Βρετανοὶ ἕως καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς Καίσαρος, ἐμύειζαν ἀκόμι ἄρκετὰ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἀριστείας τῆς. Τέτοια ἦτον τὸν παλαιότερον καιρὸν ἡ κατάστασις τῆς Ἰταλίας, καὶ τῆς Ελλάδος, καὶ χωρὶς νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰς πολλὰ μακρυνὰς καίρας, καθύστερ ἰξόρει πόσα ἔθνη, μάλιστα πῶρα εἰς τὰς ἐδικὰς μας ἡμέρας, ἐρέθησαν θαμνύνει ἀκόμι εἰς τὴν πρώτην βαρβαρότητα, εἰς τὰ βορειότερα μέρη τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ εἰς τὰ μέσα, καὶ μεσημβρινὰ τῆς ἰδίας Ἀμερικῆς, καὶ Ἀφρικῆς.

Λοιπὸν τὰς πάντη διαφορὰς ἰδιωτισμῶν, ὅπῃ εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔθνη εἰσέκονται, δὲν πρέπει βεβαιότατα νὰ πισθῇ τις πῶς τὰς ἐδιδάχθησαν ἀπὸ ἄλλων, μετὰ τῶν ὁποίων μήτε αὐτοὶ φαίνονται νὰ εἶχαν ποτὲ καμμίαν κοινωνίαν, μήτε ἡ γλῶσσά τῶν ἔχει καμμίαν ἀναλογίαν· μάλιστα αὕτη ἡ ἰδία ἀπειροκαλία καὶ ἀτέλεια αὐτῶν τῶν γλωσσῶν, ὅπῃ ἦτον ἀνάλογος μετὰ τὴν ἑλλειψιν τῶν γνώσεών τῶν, εἶναι σὺν σημείον προδηλότατον, ὅτι αἱ γλῶσσαι παντὶς ἐπυροήθησαν ἀπὸ αὐτὰς τῶν ἰδίων, ὅπῃ τὰς ὁμιλῶν.

Μένει λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν μόνον πῶς ἔμπορῶσαν αὐτοὶ καθ' ἑαυτὰς οἱ ἄνθρωποι νὰ δημιουργήσεν μίαν γλῶσσαν· τὸ ὁποῖον ἐγὼ δὲν σοχάζομαι νὰ εἶναι τὸσον βαρὺ καὶ δύσκολον, ὅσον ἐφάνηκεν εἰς μερικούς. Εἰρήνη

Ἐμὴν μὲ φαίνεται, ὅτι μόνον εἷς παῖς ἀπαιτεῖται εἰς τὸτο, καὶ εἶναι τὸ να ζῆν οἱ γονεῖς πολὺν καιρὸν μαζί με τὰ τέκνα τες· εἰς τὸ ὁποῖον ἡ φύσις ἡ ἰδία φαίνεται, ὅτι ὅχι μόνον ἐπαρακίνησεν, ἀλλὰ καὶ ἐβίασε τὰς ἀνθρώπους.

Ἐπειδὴ τὰ ἑπίλοιπα ζῶα ὅλα με τὸ να αὐξάναν, καὶ λαμβάναν ὀγλίγωρα τὴν τελειοποίησιν, ὅπῃ ἀπαιτεῖ ἡ φύσις των, δι' οὗς ὅπῃ ἤθελαν αἰδανθῇ ἐν ἑαυτοῖς τὰς δυνάμεις, ὅπῃ ἀρκῶν εἰς τὴν σύστασίν των, εὐκόλα ξεχωρίζαν ἀπὸ τὰς γονεῖς των, εἰς καιρὸν ὅπῃ τὰ βρέφη, ὅπῃ δὲν ἔφθασαν ἀκόμι τὸν τέταρτον, ἢ πέμπτον χρόνον τῆς ἡλικίας, μὴ βίας ἔχον ἀρκετὴν δύναμιν διὰ να πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, μάλιστα ὅποταν τὰ ὑποθέσωμεν εἰς τόπας ἀγεωργήτας, καὶ ἀγροίς, καὶ ἡναγκασμῶς να ἀντισταθῶν εἰς τὴν ἰχθυὶ καὶ ὀρνίθῳ τῇ θηρίων.

Λοιπὸν εἶναι κοινὸν ὅχι μόνον εἰς τὰς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἑπίλοιπα ζῶα να μὴ ἀφίναν ποτὲ τὰ τέκνα τες, τὰ ὁποῖα τὰ κοιτάζον ὡς ἐδικάτας μέρη, ἐν ὅσῳ ἔχον ἀκόμι χρεῖαν τῆς βοηθείας τες. Δια τὸτο δὲν ἀκολουθεῖ ποτὲ ἀνθρώποι, μακάρι καὶ αἷς εἶναι ἀγροί, να χωριθῶν ἀπὸ τὰ τέκνα τες, πρὸ τῆς να τὰ ἰδῶν ἀρκετὰ διωατὰ καὶ ἱκανὰ εἰς τὴν σύστασίν τες· ἐν ὅσῳ ὁμῶς να φθάσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, ἢ συνήθεια τῇ να ζῆν μαζί, ὁ ἔρως ἀπὸ τὸ εἷς μέρος, ἢ χρεῖα καὶ ἀγνώμοσύνη ἀπὸ τὸ ἄλλο, πρέπει βέβαια να κάμνῃ, ὅπῃ να δυσκολάζωνται πολλὰ να χωρίσῃ οἱ γονεῖς ἀπὸ τὰ τέκνα, καὶ ἐκεῖνα ἀπὸ αὐτῶν. Ἀπὸ τὸτο προέρχεται ὅπῃ ἡ κοινωνία τῆς φιλίας, ἢ ὁποῖα ἀσυνιῶτατα δέσκεται εἰς τὰ ζῶα, καὶ αὐτὴ ἀτελεσάτη, εἰς τὰς ἀνθρώπους δὲ ῥέθῃ πάντοτε καὶ παντὶ ἐντελεσάτη καὶ πλήρης.

Ἀφ' οὗ ὑποτεθῇ αὐτοῖς ἡ κοινωνία, ἀπὸ αὐτῶν προέρχονται φυσικὰ οἰκοθῶν αἱ ἀρχαὶ μιᾶς διαλέκτου· Ἐπειδὴ αὐτοὶ ἐχρειάσθησαν δι' οὗς κάποια σημεῖα, μετὰ ὁποῖα να φανερώναι ἀμοιβαίως τὰ νοήματα τες,

ταὶς χρείαις τῆς, ταὶς ἐπιθυμίαις τῆς. Λοιπὸν κατ' ἀρχὰς ἤμπορᾶν νὰ ἐμεταχειρίθῃσαν φυσικὰς φωνὰς, καὶ νὰ ἐφθασαὶ καὶ εἰς τὴν χηματικὴν ἀλέκτον, τὴν ἐστὶ τὴν ἀπὸ χημάτων. Ἀλλὰ πόσα πράγματα εἶναι, τὰ ὅποια δὲν ἤμπορᾶν νὰ ὀξυγηθῇ ἀρκετὰ μὲ τὸ μέσον αὐτῆς τῆς χημάτων; Δὲν λέγω, ὅτι ὁπόταν δίδσκονται εἰς σκότος, ἢ πολλὰ μακρὰ εἶναι ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἢ εἶναι ἀναμεταξύτης κανὼν ἐμπόδιον, ὅπῃ δὲν τῆς ἀφίνει νὰ ἴδῃ εἶναι τὸν ἄλλον, τὰ χήματα πλέον δὲν ἔχον καμμίαν χῆσιν. Τότε λοιπὸν χρειάζονται ἄλλα σημεῖα· καὶ ἐπειδὴ δὲν μὴν ἄλλα ἀπὸ τὰς λέξεις, εἶναι φανερόν, ὅτι ὠδηγήθησαν εἰς τὴν ἐφθέρειν αὐτῆς φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἰδίαν χρείαν, ἢ ὅποια εἶναι ὁ πατήρ τῆς ἐπιδεξιότητος εἰς καθεὶν πρᾶγμα.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ σοχαζώμεθα, ὅτι εἶναι ὁ ἅλλος ὁποιοσδήποτε, ἢ μία γῆρα ἠμπόρεσαν διδύς νὰ καταστήσῃ μίαν γλῶσσαν ἐντελῆ. Εἴφθανε μόνον νὰ καταβάλῃ τὰς πρώτας ἀρχὰς, καὶ αὐταὶ αὖξισαν μὲ τὸν καιρὸν, καὶ ἐπολυπλασιάθῃσαν ἀναλόγως μὲ τὴν αὖξισιν καὶ πολυπλασιάσῃ τὸ πλῆθος, καὶ τῆς γνώσεων τῆς καθεὶς κοινωνίας.

Εἴπαμεν παραπάνω, ὅτι τὰ ὀνόματα καὶ τὰ δύο σημεῖα τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως εἶναι τὰ ἐσιώδη καὶ ἀναγκασιότερα μέρη εἰς μίαν γλῶσσαν. Τὰ βρέφη βεβαίωτατα κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἀλέκτον τῆς δὲν μεταχειρίζονται ἄλλα ἀπὸ αὐτά. Μερικὰ ἐσιαστικά δὲ νὰ δηλώσῃ τὰ ὑποκείμενα, μερικὰ ἐπίθετα δὲ νὰ ὁδηγήσῃ τὰς ὀλίγας ποιότητας, ὅπῃ εἰς αὐτὰ παρατηρᾶν, συζαίνον ὅλον τὸ λεξικόν τῆς, τὸ ὅποιον ὅμως τὰ φθάνει ἀρκετὰ δὲ νὰ δώσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν καὶ χρειάζεται.

Λοιπὸν θέλωντας νὰ ἀνιχνεύσωμεν μὲ ποῖον τρόπον ἠμπόρεσαν ἀφ' ἑαυτῶν οἱ ἀνθρώποι νὰ καταβάλῃ τὰς ἀρχὰς μιᾶς γλώσσης, πρέπει νὰ ὀξετάσωμεν προτίτερα μὲ ποῖον τρόπον ἠμπόρεσαν νὰ φθάσῃ εἰς τὸ νὰ ἐπινόησῃ τὰ ὀνόματα.

Καὶ ἀρχίζοντας ὑπὸ τὰ ἔσσιαςτικά, εἴτ' ἐν ἐκεῖ-
να, ὅπῃ δηλῶν τὰ ὑποκείμενα, πρέπει νὰ ἀδριπρή-
σωμεν πρῶτον, ὅτι τὰ πράγματα, ἄλλα μᾶς ἀδρα-
σαίνονται μοναχάτις μὲ σῶα ἦχον, καὶ ἄλλα ὄχι. Τὰ
ζῶα ἔχον σχεδὸν ὅλα τὴν φωνὴν τε καθόνα ξεχωρι-
στῶ· ὁ περαιωδός, ὁ αἶμος, ὁ ποταμός, κτ. κάμνυν
ὅλα τὸν ξεχωριστὸν τὴν ἦχον. Λοιπὸν ἡ μίμησις τῆς
φωνῶν, καὶ τῆς ἦχων, καθὼς τὸ βλέπει καθόνας κα-
θαρότατα, ἐχρησίμωσαν κατ' ἀρχὰς εἰς ὀνομασίαν
τῆς πραγμάτων, ὑπὸ τὰ ὅποια προέρχονται. Εἰς τὴν
ἀλέκτον τῆς βρεφῶν, ἡ ὁποία πλησιάζει περὶ ὅτε-
ρον εἰς τὴν φύσιν, δίδσκονται ἅπσιρα ἀδραδείγμα-
τα αὐτῆς τῆς μιμήσεως, καὶ πόλλότατα ἰχνητὴς μύεν
ἀκόμι καὶ εἰς κάθε γλώσσαν ἐντελῇ. Ἡ ἑλληνικὴ
γλώσσα ἔχει πολλὰ ὀνόματα πολλῶν πραγμάτων κα-
τὰ μίμησιν τῆς ποιότητος τῆς ἦχων, καὶ ὅποια τὰ
ὀνομάζον πεποιημένα, καὶ τὸ πρᾶγμα ὀνοματοποιῖαν.
Ἡ ἐδικήμας δὲν ἔχει ὀλίγα, ὁμοίως τῆς Ἰταλῶν,
τῆς Φραντζέζων, τῆς Γερμανῶν, καὶ ἐν γὰρ ὅλων τῆς
γλωσσῶν τὸ κόσμος. Βῆς, φλοῖσβος, ροῖζος, πάτα-
γος, φόφος, Σιακατῆρα, κίσα, κώδων, καμπάνα,
μπομπάρδα, καὶ ἄλλα ἅπσιρα εἶναι λέξεις, εἴτ' ἐν
ὀνόματα πεποιημένα καὶ μίμησιν τῆς ποιότητος τῆς ἦ-
χων, ὅπῃ ὑποτελῶν τὰ ὀνομαζόμενα πράγματα.

Ἀφ' ἧ ἐσυνηθίσαν πλείους λογῆς νὰ ἐξηγῶν τὰ ἦ-
χωντα πράγματα μὲ τὰς ἀναλόγους ἦχους των, εἶναι
πασίδηλον, ὅτι μὲ ὀλιγωτέραν δυσκολίαν θέλει ἡμ-
πόρεσαν νὰ συνηθίσαν κατ' ὀλίγον ὀλίγον νὰ ἐξη-
γῶν παρομοίως καὶ ἀναλογίαν καὶ ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν
ἦχων· καὶ ἀφ' ἧ ἐδιορίσθησαν τὰ ὀνόματα τῆς πραγμά-
των, ἡμπόρεσαν βαθμυδὸν νὰ χηματίσαν μὲ τὸν ἴ-
διον τρόπον καὶ τὰς φωνάς, ὅπῃ ἐξηγῶν τὰς ποιότητάς
των, ὑπὸ τὰς ὁποίας πολλαὶ δηλῶνται μὲ ποιόντι-
να ἦχον, καὶ μίμησιν τῆς ὁποίων ἐγιναν καὶ τὰ ὀνό-
ματα.

Ὅσον δὲ τὰ ῥήματα, εἴπαμεν ὅτι μόνον τὸ ὑπαρ-
κτι-

κτικὸν εἶναι, ὅπῃ πρέπει νὰ ὀνομαθῇ κυρίως ἀναγκαιὸν εἰς μίαν γλῶσσαν, καὶ ὅτι μάλιστα εἴα ὅποιον-δήποτε σημεῖον καταφάσεως, ἢ ἀποφάσεως ἢμπορεῖ νὰ τὸ ἀναπληρώσῃ καὶ αὐτό· εἰς ἕῳπον ὅπῃ, ἀφ' ἧ ἐπενόησαν τὰ ἔσσιαστικά καὶ ὁπία, με αὐτὰ τὰ δύο σημεῖα οἱ ἀνθρώποι ἢμπορεῖσαν νὰ εἰπῶν πῶς ἐπε-νόησαν καὶ κατέστησαν μίαν ἀληθινὴν γλῶσσαν, καὶ ἃς ἔλειπε κάθε ἄλλο ῥῆμα, καὶ κάθε ἄλλο μέρος τῆς λόγῃ.

Δεὴ πρέπει ὡς τῶσον νὰ σοχαθῶμεν, ὅτι ἡθέλων ἀργήσῃ πολὺ ἔχῃ νὰ ἐπενόησεν ἀκόμι καὶ τὰ σοιχεῖα τῆς ὁπλοῖπων μερῶν τῆς λόγῃ, τὰ ὅποια, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴ εἶναι ἀναγκαῖα, εἶναι ὅμως ὠφελιμώτατα καὶ χρησιμώτατα, καθὼς εἶπαμεν ἀνωτέρω· ἔχῃ τὶ ὁ ἀν-θρώπος, ἡρεθισμένος ὑπὸ τὴν ἀνάγκην, παχίζει ὅχι μόνον νὰ ἐξηγηθῇ, ἀλλὰ καὶ ἐξηγηθῇ καὶ με τὴν πλέον μεγαλητέραν ταχύτητα, καὶ τὴν δυνατὴν κα-θαρότητα· εἰς τὸ ὅποιον δεὴ ἡθέλων εὐδοκιμήσῃ με μόνον τὰ ὀνόματα, καὶ τὰ δύο σημεῖα, τὰ ὅποια ἡθε-λων κάμνη συχνὰ τὸν λόγον διεξοδικώτατον καὶ πε-πελεγμένον.

Λοιπὸν εἰς τὰ ῥήματα θέλει ἔλαβον εὐθὺς μίαν μεγαλωπιάτῃ βοήθειαν ὑπὸ τὴν φύσιν· ἐπειδὴ φαί-νεται, ὅτι ἀρχισαν ὑπὸ τὴν προσακτικὴν ἐγκλισιν, τῆς ἑστὶ τὸν ἕῳπον ἐκεῖνον, ὅπῃ χρησιμῶς εἰς τὸ νὰ προσάξῃ τινὰς ἄλλον, ἢ νὰ ζητήσῃ ὑπὸ αὐτὸν ἐκεῖ-νο, ὅπῃ τῆς χρειάζεται· καὶ ἡ φωνὴ ἐκείνη, ὅπῃ θέλει εὐγαλαν ἔχῃ νὰ καλέσῃ εἴας τὸν ἄλλον, θέλει ἡ-τον χωρὶς ἄλλο εἴα ῥῆμα, καὶ θέλει εἶχε δυνάμιν τῆς ἐλθεῖ, ἢ φύγε, ἢ δός, ἢ λάβε, ἢ ἄλλο τέτοιον· ἔχῃ τὶ ἡμεῖς βλέπομεν, ὅτι καὶ τὰ βρέφη μερικαῖς φο-ραῖς μεταχειρίζονται ἐδικαῖς των ξεχωρισταῖς φωναῖς ἔχῃ νὰ ἐξηγήσῃ παρόμοια πράγματα. Τέτοιαις φω-ναῖς μεταχειζόμεθα πολλαῖς φοραῖς καὶ ἡμεῖς ἔχῃ τὸ ἴδιον τέλος, καὶ μάλιστα ὁπόταν ὠθέμεθα ὑπὸ κάμνῃ ἐξαφνον κίνησιν, ἢ ἀπροσδόκητον ἀνάγκην.

Θέλει ἀκολέθῃσαν ἄλλα ῥήματα, τὰ ὅποια τὰ ἄρχισαν βεβαιότατα ὑπὸ τὴν οὐσιτικὴν ἐγκλισιν, παράγωντάς τε καὶ αὐτὰ ὑπὸ τῇ ποιότητι τῆς ἡχων, ὅπως ἤκυσαν νὰ ὑποτελῶν τὰ πράγματα, καθὼς παταγεῖ, φοφεῖ, γράφει, σκάζει, κακκαρίζει, ὀγκάζει, μπυμπονίζει, κτ. καὶ καὶ τὸν ἴδιον τρόπον θέλει ἐχημάτισαν ὅχι μόνον τὰς μετοχὰς, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐπίθετα, ὅπως φράζονται ἀπ' αὐτά.

Τὰς Ἀντωνυμίας, Προθέσεις, καὶ Συυδέσμους δὲν ἠμπορεῖσαν βέβαια νὰ τὰς ἐγάλεν ὑπὸ τῇ ὀνοματοποιίᾳ· ἐπειδὴ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δὲν σημαίνον καὶ νύα ἡχον. Ὡς πόσον δὲ αὐτὰ τὰ μέρη τῆς λόγου, καθὼς καὶ δὲ τὰ ὀνόματα, ῥήματα, Μετοχὰς, καὶ Ἐπιρρήματα, ὅπως δὲ ἀναφέρονται εἰς πράγματα ἢ χεῖντα, πρέπει νὰ φρατιρήσωμεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅποτεν ἐπιθυμῇ ἐπιπόνως κινεῖν πρᾶγμα, τὰ χήματα καὶ κινήματα, μὲ τὰ ὅποια παχίζει νὰ τὸ ἐξηγήσῃ, τὰ συυφοφύει πάντοτε μηχανικῶς μὲ κάποιαν φωνή. Τὸ βλέπομεν καθημερινῶς εἰς τὰ βρέφη, ἀκόμι καὶ εἰς τὰς βεβῆς, οἱ ὅποιοι μὴτε ἰξδύρουν αὐτὸν ἔχον φωνή, ὡς αὐτὸς ὅπως εἶναι κοινῶς κωφοὶ ἐκ γένεως. Τῆτο ἀκολουθεῖ, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ, ὅποτεν τῇ κινή κινεῖν πρᾶγμα ἰχυρῶς, δὲ νὰ τὸ ὑπολαύσῃ, βάνει εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁλασθῇ τὰς δυνάμεις εἰς πρᾶξιν.

Λοιπὸν αὐτὸς ἠκολέθῃσε νὰ φράσῃ τινὰς κἀμμίαν φωνὰν δὲ νὰ ἐξηγήσῃ κινεῖν πρᾶγμα δὲ μέσθ τι νὸς χήματος, ἢ ἀσυυηθίσθ φωνῆς, καὶ ἄλλος μὲ ταῦτα θέλωντας νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἴδιον πρᾶγμα, ἐμεταχειρίσθ τὸ ἴδιον χήμα, ἢ τῇ ἰδίᾳ φωνῇ, εἶναι εὐκόλον νὰ καταλάβῃ τινὰς, ὅτι αὐτὴ ἢ ὁ ὥσις τῆς χήματος, καὶ τῆς φωνῆς ἠμπορεῖσε νὰ γῇ κοινὸν σημεῖον ἐκείνθ τῆς πράξεως, καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἠμπορεῖσε καὶ νὰ φράσῃ μόνον ἢ φωνή. Καὶ σφ' ἐξ γινε τῆτο εἰς ὅνα, ἠμπόρεσε νὰ γῇ ὁκόλως καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον κατ' ὀλίγον ὁλί-

λίγον νὰ γράψῃ σημεῖα καὶ τῷ μὴ ἡχέντων πραγμάτων.

Ἡμπορεῖσε νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ καὶ ἄλλας ῥόπας, καθὼς ἄλλῃ τὸ ἐδείξα πλατύτερον (1). Ὡς πόσον ἐδῶ ὠφελιμότεον, ὅτι ζητεῖται μόνον μὲ ποῖον ῥόπον ἡμπορεῖν νὰ ὁπνηθῇ αἱ πρῶται φωναὶ, ὅπῃ αὐτὰς εἰς καθε μέρος λόγῳ, καὶ αἱ πρῶται ἀρχαὶ μιᾶς γλώσσης· ἐπειδὴ ἀφ' ἧς ὁπνηθῇ αἱ πρῶται φωναὶ, ὁ πολυπλασιασμός τις ἔπειτα εἶναι εὐκόλος νὰ γράψῃ καὶ πολλὰς ῥόπας, καθὼς θέλομεν τὸ δείξει εἰς τὸ ἀκόλουθον Κεφάλαιον.

Τὸ ὅμως ὅσον ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἔργον ὀλίγων χρόνων, ἀλλὰ χρειάζονται πολλαὶ γραφαὶ καὶ πολλοὶ αἰῶνες, ἕως νὰ ἡμπορέσῃ μία γλώσσα νὰ ἔλθῃ εἰς εἰς κάποιον βαθμὸν τελειότητος· ὅτ' ἐστὶ βλέπομεν νὰ ἡκολέθῃσιν εἰς ὅλας τὰς γλώσσας. Ἐν ὅσῳ εἴς τὸ εἶναι ὀλίγον, πτωχὸν, καὶ ἀγχιον, καὶ ἡ γλώσσα τε ὁμοίως εἶναι πτωχή, καὶ ἀγχιμος. Ἀφ' ἧς αὐξήσῃ ὅμως τὸ εἶναι, τελειοποιηθῇ ἡ κοινωνία, εἰσαχθῇ ἡ γεωργία, αἱ τέχναι, ἡ ἐμπορία, καὶ πολυπλασιασθῇ μὲ τῶν τὸν ῥόπον αἱ γραφαὶ, αἱ σχέσεις, καὶ αἱ ιδέαι, πολυπλασιάζονται ἀναλόγως καὶ αἱ φωναὶ, ὅτ' ἐν μέσῳ τῷ ὁποίῳ δηλῶνται αὐταὶ αἱ ιδέαι, εἰσάγεται ἡ τέχνη τῆς γραφῆς, ὅτ' ἐν τῇ ὁρεξί τῷ γραμμάτων, τῷ ὁπνημάτων, καὶ τέλος πάντων ἐκείνο, ὅπῃ φέρει τὴν γλώσσαν εἰς τὴν τελειότητά της (2).

Κ Ε-

(1) Συζητήσεις περὶ τῆς φυσικῆς καταστάσεως μιᾶς κοινωνίας, καὶ γλώσσης, καὶ τῆς ὁπνησίας πόσον τῆς μιᾶς, ὅσον καὶ τῆς ἄλλης εἰς τὰς ἀνθρώπινες γνώσεις, ἐν Μεδιολάνῳ, παρὰ Μοντάνη 1772.

(2) Περὶ καταστάσεως τῆς γλώσσης ἡμπορεῖ νὰ εἴδῃ τινὰς ἐκείνα, ὅπῃ ἔπε περὶ τῆς ὁ Αἰβῆ Κοδωνίαν εἰς τὸ συγγραμμά, Β 2